

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑^๑

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๒ เพื่อเป็นกฎหมายอนุวัติการรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญา มาร์ราเคชเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือ ผู้ที่มีความบกพร่องในการอ่าน (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled) โดยกำหนดเป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อให้ คนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเข้าถึงงาน อันมีลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการดำเนินการในเรื่องนี้ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ เมื่อคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการ แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ประเทศไทยสามารถให้สัตยาบันต่อ สันติสัญญามาร์ราเคชได้ จนต่อมากรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐ และมีการพิจารณาร่างกฎหมายในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๖ รวม ๕ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๐ กันยายน - ๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ ต่อมาสถานีนิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในวาระที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ และมีการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จำนวน ๙ ครั้ง ก่อนสถานีนิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเห็นชอบร่าง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในวาระ ๒ และวาระ ๓ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

การที่ประเทศไทยแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์และสมัครเข้าเป็นภาคีสันติสัญญามาร์ราเคชได้สำเร็จ เป็นการ ปลดล็อคให้องค์กรต่างๆ ที่ทำงานด้านคนพิการสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ของประเทศไทยและ ประเทศสมาชิกสันติสัญญามาร์ราเคช ๘๗ ประเทศมาทำซ้ำหรือดัดแปลงให้อยู่ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ และสามารถเผยแพร่งานนั้นให้แก่คนพิการได้โดยไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยหลังจากประเทศไทยสมัครเข้าเป็น ภาคีสันติสัญญามาร์ราเคชเป็นลำดับที่ ๔๙ ในปี ๒๕๖๒ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้สมัครเข้าเป็นภาคีสันติสัญญามาร์ราเคชเป็นลำดับที่ ๕๐ ในปีเดียวกัน และโดยที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีงานอันมีลิขสิทธิ์ภาษาอังกฤษ ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้มากที่สุดในโลก การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญามาร์ราเคชจึงเป็นผลให้งานอันมี ลิขสิทธิ์ที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ ทั้งในรูปแบบอักษรเบรลล์และหนังสือเสียงกว่า ๕๕๐,๐๐๐ ชิ้นงานของประเทศ สหรัฐอเมริกา กลายเป็นงานที่สามารถแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดนและเผยแพร่ให้แก่คนพิการในประเทศภาคีสันติสัญญา มาร์ราเคช ซึ่งรวมถึงประเทศไทยได้ทันที

สำหรับประเทศไทย นับแต่ปี ๒๕๖๒ ที่กฎหมายมีผลใช้บังคับเป็นต้นมา มีองค์กร สมาคม และสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสกว่า ๑๗๐ แห่งได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ โดยจากฐานข้อมูล การแจ้งการใช้ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ของ กรมทรัพย์สินทางปัญญา ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕ พบว่า มีการแจ้งข้อมูลการใช้ประโยชน์แล้ว ๑๔,๖๙๘ ชิ้นงาน จึงต้องถือว่าพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ ต่างๆ อย่างแท้จริง เท่าเทียม และเป็นรูปธรรม

^๑ บทความนี้จัดทำโดย นางสาวทักษอร สมบูรณ์ทรัพย์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕